

Sygn. akt III U 530/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 czerwca 2023r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	<i>sędzia Danuta Poniatowska</i>
Protokolant:	<i>Marta Majewska-Wronowska</i>

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 1 czerwca 2023r. w Suwałkach

sprawy **H. D.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o prawo do emerytury pomostowej

w związku z odwołaniem H. D.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

z dnia 29 lipca 2021 r. znak (...)

1. **oddala odwołanie;**

2. **zasądza od H. D. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. 180 (sto osiemdziesiąt) złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.**

Sygn. akt III U 530/21

UZASADNIENIE

Decyzją z 29.07.2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., wskazując na przepisy ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 291 ze zm.) oraz ustawy z dnia 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1924 ze zm.), odmówił H. D. prawa do emerytury pomostowej.

Argumentował, iż wnioskodawca nie wykazał 15 lat pracy w warunkach szczególnych i po 31.12.2008 r. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Do stażu pracy w szczególnych warunkach Zakład uwzględnił okres od 2.08.1976 r. do 31.05.1978 r., tj. łącznie 1 rok i 10 miesięcy. Nie uwzględnił natomiast okresów: od 19.07.1978 r. do 23.10.1978 r., od 1.12.1980 r. do 5.10.1982 r., od 9.01.1983 r. do 14.05.1989 r. i od 1.09.1989 r. do 30.08.2002 r., ponieważ na podstawie przedłożonych dokumentów

źródłowych nie można stwierdzić, że w okresie zatrudnienia na stanowisku (...) wykonywał prace w szczególnych warunkach. Ponadto pracodawca w świadectwie pracy z 30.08.2002 r. w pkt 8 wskazał, że nie wnioskodawca nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

Do stażu pracy w szczególnych warunkach organ rentowy nie uwzględnił również okresu od 24.09.2003 r. do 31.12.2008 r., ponieważ wnioskodawca nie przedłożył świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, a pracodawca (...) sp. z o.o. nie potwierdziła wykonywania takich prac. Nie uwzględnił też okresu od 1.01.2009 r. do 31.12.2010 r. ponieważ wnioskodawca nie został zgłoszony w ZUS jako pracownik zatrudniony w warunkach szczególnych, a tym samym nie zostały opłacone składki na Fundusz Emerytur Pomostowych.

W odwołaniu od tej decyzji H. D. domagał się jej zmiany i przyznania prawa do emerytury pomostowej oraz zasądzenia zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Argumentował, że spełnił ustawowe warunki do przyznania prawa do emerytury pomostowej, ponieważ wykonywał prace w warunkach szczególnych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie od odwołującego się zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Podtrzymał podstawy skarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

H. D. (ur. (...)) po raz pierwszy wystąpił z wnioskiem o emeryturę pomostową 17.05.2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział

w B. prawomocną decyzją z 4.06.2019 r. odmówił mu przyznania tego świadczenia. Rozpoznający odwołanie od tej decyzji w sprawie sygn. akt IIIU 681/19 Sąd Okręgowy w Suwałkach uznał decyzję za prawidłową. Nie badał jednak wykonywania pracy w warunkach szczególnych, uznając, że jednym z podstawowych warunków uzyskania prawa do emerytury pomostowej, w obowiązującym wówczas stanie prawnym, jest rozwiązanie stosunku pracy, a w toku postępowania odwołujący się potwierdził, że nie rozwiązano z nim umowy o pracę i nadal pozostaje pracownikiem Spółki (...). Okoliczność ta spowodowała, że bezprzedmiotowym było dokonywanie rozważań, co do spełnienia przez odwołującego się pozostałych warunków nabycia prawa do emerytury pomostowej.

Od 10.01.2018 r. do 10.07.2018 r. odwołujący się był niezdolny do pracy i pobierał zasiłek chorobowy, a następnie od 11.07.2018 r. do 21.03.2021 r. świadczenie rehabilitacyjne, w trakcie pobierania którego wygasł stosunek pracy (1.07.2020 r.). Następnie miał przyznane prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, a 14.05.2023 r., w trakcie trwania postępowania w niniejszej sprawie, nabył prawo do emerytury po ukończeniu powszechnego wieku emerytalnego.

Z kolejnym wnioskiem o emeryturę pomostową H. D. wystąpił 1.07.2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. zaskarżoną decyzją z 29.07.2021 r. ponownie odmówił prawa do tego świadczenia.

H. D. legitymuje się ogólnym stażem ubezpieczeniowym w wymiarze 44 lata 3 miesiące i 23 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Organ rentowy uwzględnił 1 rok 10 miesięcy okresów pracy w warunkach szczególnych. H. D. zatrudniony był od 2.08.1976 r. do 31.05.1978 r. w (...) Przedsiębiorstwie (...) w B. Zespole (...) w S. na stanowisku (...) (świadectwo pracy k. 6 akt rentowych t. I).

Kolejnym pracodawcą H. D. były **Zakłady (...) w S., gdzie pracował od 19.07.1978 r. do 30.08.2002 r.** W świadectwie pracy wystawionym w dniu ustania stosunku pracy wskazano, że zatrudniony był w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku (...), a w pkt 8. wskazano, że nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych (k. 7 akt rentowych t. I). W czasie upadłości tych zakładów syndyk na wniosek H. D. wydał mu 18.02.2003 r. zaświadczenie potwierdzające, że w okresie od 10.11.1982 r. do 14.05.1989 r. i od 1.09.1989 r. do 28.02.2002 r. pracował na stanowisku (...) i otrzymywał dodatek za prace w warunkach uciążliwych dla zdrowia (k. 4 akt rentowych t. II).

Sąd pozyskał akta osobowe odwołującego się z tego okresu zatrudnienia (dołączone do akt głównych). Zgodnie z dokumentacją zawartą w tych aktach H. D. zatrudniony był na stanowisku (...) od 19.07.1978 r. do 1.08.1978 r., (...) od 2.08.1978 r. do 9.11.1980 r. i (...) od 10.11.1980 r. do 30.08.2002 r. W aktach osobowych znajdują się też zakresy czynności na zajmowanych stanowiskach.

Zakres czynności (...), sporządzony 29.08.1978 r., wskazuje, że H. D. był pracownikiem warsztatu mechanicznego i podlegał bezpośrednio brygadziście tego warsztatu. Do jego obowiązków należało m.in. dokonywanie napraw maszyn szwalniczych, dokonywanie przeglądów i napraw maszyn przekazywanych z produkcji, rejestrowanie ruchu maszyn szwalniczych, sporządzanie protokołów remontów maszyn, inicjowanie nowych rozwiązań technicznych i inne.

Kolejny zakres czynności – pracownika (...) – nie zawiera daty jego sporządzenia i przyjęcia, wskazuje na podległość mistrzowi (...). Wśród obowiązków wymieniono: wykonywanie remontów maszyn i urządzeń, wykonywanie narzędzi i przyrządów, wykonywanie napraw urządzeń, narzędzi, przyrządów, budynków, instalacji, podejmowanie natychmiastowej akcji ratowniczej w przypadku zaistnienia awarii w zakładzie i inne.

Nie jest opatrzony datą również zakres czynności H. D. na stanowisku (...), wskazujący na podległość bezpośrednio mistrzowi ds. energetycznych działu technicznego. Do podstawowych zadań i obowiązków wymienionych w tym dokumencie należało: kontrola i konserwacja instalacji wod.-kan., ciepłej wody, p.poz., sprężonego powietrza, codzienna kontrola i konserwacja oraz naprawy urządzeń do wytwarzania pary i sprężonego powietrza, przedmuchiwanie raz dziennie zaworów bezpieczeństwa w wytwornicach pary, sprężarkach, kontrola i utrzymywanie w stanie używalności instalacji p.poz. wewnętrznej i zewnętrznej, zabezpieczanie instalacji przed zamarznięciem, bieżące usuwanie usterek urządzeń sanitarnych, naprawa i konserwacja urządzeń pneumatycznych, prasowalniczych i ich przygotowywanie do nowych wzorów, ich ustawianie i montaż, natychmiastowe usuwanie zaistniałych awarii i udzielanie instruktażu obsłudze urządzeń pneumatycznych i parowych oraz inne.

W okresie zatrudnienia w tym przedsiębiorstwie H. D. przeszedł kurs podstawowy (...), a następnie (...), zakończone egzaminem 29.05.1987 r., 8.04.1988 r. i kolejnym 9.05.2017 r. i nabył uprawnienia (...) - książeczka (...) wydana została 29.05.1987 r.

Z zeznań świadka Z. S. (k. 44 odw. - 45), który był bezpośrednim przełożonym odwołującego się - głównym (...) w dziale technicznym - dział głównego (...) wynika, że D. przede wszystkim zajmował się konserwacją urządzeń grzewczych, hydraulicznych urządzeń sanitarnych, wymienników ciepła, sprawami hydraulicznymi. Konserwował urządzenia będące napędzane pneumatycznie, urządzenia grzewcze i hydrauliczne. Konserwował rury i utrzymywał całą kanalizację. W sezonie letnim w zakładzie wykonywane były naprawy parku maszynowego i instalacji. W zakładzie była kuchnia i osadnik, który trzeba było czyścić z tłuszczu raz w tygodniu. Ponadto D. spawał elektrycznie i gazowo. Robił to w ramach obowiązków (...). Spawał rury, półki, regały, urządzenia w kuchni, ale nie wykonywał tego przez cały dzień. Pracował w warsztacie, gdzie zajmowano się poważniejszymi naprawami maszyn szwalniczych, ciepłowniczych, hydraulicznych, pneumatycznych. D. zajmował się (...), (...) dziennie od godziny do półtorej.

Natomiast T. Z. (k. 45 odw. - 46), pracownik, (...) produkcji zeznała, że D. był „złotą rączką”, spawał, naprawiał urządzenia, czyścił, szlifował, naprawiał kanalizację. Był też (...), spawał różne rury, naprawiał urządzenia ciepłownicze, pracował w wymienniku ciepła.

Materiał dowodowy dotyczący tego okresu zatrudnienia nie daje podstaw do zakwalifikowania tego okresu do pracy w warunkach szczególnych. Potwierdza to w swej opinii biegły z zakresu bhp, który przeanalizował dokumenty znajdujące się w aktach osobowych, zwłaszcza zakresy czynności i posiadane uprawnienia, wskazał jakie prace wykonuje się na poszczególnych stanowiskach i jaka była specyfika tego przedsiębiorstwa. W jego ocenie, praca odwołującego się w spornym okresie od 19.07.1978 r. do 30.08.2002 r. nie była pracą w warunkach szczególnych wymienioną w wykazie A stanowiącym załącznik nr 1 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze (opinia k. 202-236).

Kolejnym pracodawcą H. D. była (...) **Spółka z o.o. Oddział w S.**, gdzie zatrudniony był od 24.09.2003 r. do 1.07.2020 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowiskach: (...), (...), (...) (akta osobowe dołączone do akt głównych, świadectwo pracy k. 4). W świadectwie pracy wystawionym po wygaśnięciu stosunku pracy w punkcie 6. podpunkt 11. pracodawca wskazał, że H. D. nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze. Przed Sądem Rejonowym w S. toczyła się sprawa z powództwa H. D. przeciwko zatrudniającej go spółce o sprostowanie świadectwa pracy poprzez wpisanie w tym miejscu, że wykonywał pracę w szczególnych warunkach (sygn. akt IV P 77/20 – dołączone do niniejszej sprawy). Prawomocnym wyrokiem z 1.03.2021r. Sąd Rejonowy oddalił powództwo, w uzasadnieniu wyroku wskazując między innymi, że tryb sprostowania świadectwa pracy nie może być zastosowany do ustalenia spornych między stronami lub ocennych okoliczności, a do tego zmierzało roszczenie powoda.

Z akt osobowych (dołączonych do niniejszej sprawy) wynika, że na podstawie kolejnych umów o pracę H. D. był zatrudniony w (...) Spółka z o.o. Oddział w S. od 24.09.2003 r. do 1.07.2020 r. kolejno na stanowiskach: (...) (od 24.09.2003 r. do 31.08.2009 r.), (...) (od 1.09.2009 r. do 31.03.2011 r.), (...) (od 1.04.2011 r. do 1.07.2020 r.). Od 10.01.2018 r. do 10.07.2018 r. odwołujący się był niezdolny do pracy i pobierał zasiłek chorobowy, a następnie od 11.07.2018 r. do 21.03.2021 r. świadczenie rehabilitacyjne, w trakcie którego wygasł stosunek pracy (1.07.2020 r.).

H. D. ubiegał się o wydanie świadectwa pracy w warunkach szczególnych, jednak pracodawca odmówił mu. W piśmie z 4.11.2019 r. (...) Sp. z o.o. sp. k. Oddział w S. wskazano, że brak podstaw do wydania świadectwa pracy w warunkach szczególnych, gdyż H. D. zajmował się m.in. pracami (...), przeglądami wózków paletowych, kontenerów do przewozu żywca, maszyn i urządzeń oraz instalacji technologicznych. Nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prac (...) (pismo k. 63 akt osobowych). Stanowisko to tylko w części znajduje potwierdzenie w aktach osobowych, gdyż z dokumentów wynika, że zatrudniony był na stanowisku (...) od 24.09.2003 r. do 31.08.2009 r. i okres ten może być rozważany jako praca w warunkach szczególnych. Dodatkowe marginalne zajęcie – obsługa narzędziowni - od 1.10.2008 r. w związku z odejściem T. S. i W. J. (k. 22 akt osobowych) nie mają znaczenia. Jest to jednak zbyt krótki okres, by przesądził o prawie do emerytury pomostowej.

Z zeznań świadków wynika, że w okresie zatrudnienia, wykonując pracę na stanowisku (...) (do 31.08.2009 r.), powód wykonywał czynności przy ręcznym (...) i wycinaniu elektrycznym, gazowym. (...) blachy, rury, kształtowniki, stoły, wózki, futryny drzwi, zsypy, balustrady, schody, odboje ścienne, konstrukcję w starej chłodni, rury odwadniające, progi przejazdowe, osłony do drzwi, rury układu powietrza, rury wody ciepłej i zimnej, (...) konstrukcje z kształtowników do wiat, różne elementy wyposażenia hali, nowe urządzenia ze stali nierdzewnej. Do prac tych powód miał przydzielonych w miarę potrzeby pomocników – M. W. (1), T. S. (2), W. J. (2). Prace (...) wykonywał w różnych pomieszczeniach: korytarza, chłodni, kanałach ściekowych, węźle ciepłowniczym, wymienniku ciepła, kotłowni, sprężarkowni, parzenia piór, uboju kurczaków, hali, oczyszczalni ścieków. Wykonując prace (...) w korytarzu powód nie miał zapewnionej wentylacji, było to pomieszczenie bez okien.

H. D. nie remontował wózków widłowych, chyba że poprzez (...). Wózki widłowe paletowe remontował A. K.. Nie obsługiwał przez cały okres narzędziowni. Narzędziownię obsługiwał brygadziista W. J. (2), który prowadził dokumentację i zaopatrzenie, klucz do narzędziowni miał także T. S. (2). Ponadto wszystkie warsztaty były zaopatrzone w szafy narzędziowe, także elektrycy mieli skrzynki narzędziowe. Nie jeździł wózkami widłowymi, chyba, że sporadycznie przewoził niezbędne do naprawy przedmioty, nie dokonywał przeglądów, ani nie remontował kontenerów żywca, kontenery te sprawdzali wózkowi z rozładunku.

Bezspornie w okresie od 24.09.2003 r. do 30.04.2010 r. powód otrzymywał do wynagrodzenia „dodatek szkodliwy”, który otrzymywali pracownicy produkcji. Od 1.06.2010 r. dodatek ten nie był przyznawany żadnemu pracownikowi w tej spółce.

W okresie od 1.05.2010 r. do zaprzestania świadczenia pracy, powód nadal wykonywał prace przy ręcznym(...) i wycinaniu elektrycznym, gazowym, szlifowaniu lub ostrzeniu wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowaniu mechanicznym, w kanałach ściekowych, kotłowni, chłodniach, wędzarni, wymienniku ciepła, węzłach ciepłowniczych, hali uboju kurczaków. Wykonywał też prace (...) przy wózkach paletowych i kontenerach do przewozu żywca. W

pomieszczeniach (w tym w warsztacie remontowym), w których były wykonywane prace (...) i szlifierskie wyrobów metalowych nie było wentylacji. Zajmował jednak stanowisko (...) i zgodnie z zawartą w aktach osobowych kartą opisu stanowiska (k. 29 akt osobowych) wykonywał też inne, różne zadania mające na celu zapewnienie prawidłowego wykonania konserwacji, regulacji, napraw i remontów, maszyn i urządzeń w celu sprawnego ich działania w czasie prowadzonej produkcji.

Ustalenia te dokonano w oparciu o zeznania przesłuchanych świadków. Świadek **A. J.** (k. 970dw.-98) pracował jako (...) na maszynowni, na dziale technicznym, na którym pracował też H. D. głównie jako (...). Prac (...) było bardzo dużo, odwołujący się robił też inne rzeczy, np. pomagał przy udrażnianiu hal po zalaniu, jak były wylewy wykonywali czynności usuwania nieczystości. Był to zakład produkcyjny, należało wszystko utrzymać w ruchu, pracowali przy pracach hydraulicznych, wylewach, zatkanym rurach kanalizacyjnych. Pracował też na halach, w różnych miejscach przy (...). Na stałe D. nie miał pomocnika

Świadek **L. S.** (k. 980dw.-99) pracował w dziale utrzymaniu ruchu. Zeznał, że H. D. pracował w dużym warsztacie, pomagał przy serwisowaniu wózków, pracował jako (...), przywożono wózki do wożenia odpadów, on je serwisował, trzeba było przy tym (...). Obsługiwał jako (...) cały zakład, nie było innego pracownika do robót (...). Świadek zawsze widział go ze (...). Pracował w kanałach, gdzie można było dotknąć obu ścian dłońmi, 30 cm od sufitu. (...) też na hali. Sam wszystko mierzył, ciął, (...).

Świadek **J. T.** (k. 99-990dw.) zeznał, że w A. pracowali razem, ale w innych działach. H. D. pracował w warsztacie, jako jedyny wykonywał prace (...), bo miał uprawnienia.

M. W. (2) (k. 990dw.-100) zeznał, że z D. pracował do roku 2004-2003. Pomagał mu, gdy on spawał ciężkie prace (...). Ale nie codziennie, tylko jak była większa potrzeba.

T. S. (2) (k. 1510dw.-152) był (...) i pracował z H. D. w Zakładach (...) do 2008 r. Kilka lat pracowali razem, D. zajmował się (...), cięciem gazowym, (...) konstrukcje i inne rzeczy, przeróbki. Niektóre czynności wykonywali razem, łączyły się roboty np. przy rurach kanalizacyjnych.

D. Ł. (k. 1810dw.-183) jako (...) był związany z zakładem A. w S. w latach 2007-2018. Gdy się zatrudnił, D. w dziale technicznym już pracował. Jego prace podlegały pod zakres obowiązków świadka. Nie przez cały okres i nie bezpośrednio, ale nadzorował pracę D. jako (...), nadzorował wtedy cały dział techniczny w latach 2012-2014. Świadek wskazał, że każdy pracownik w zakładzie ma zakres obowiązków, który jest w aktach i odpowiada faktycznemu wykonywaniu prac.

Świadek ten zeznał, że prace H. D. były wykonywane w obrębie warsztatu, w tym czasie był tworzony magazyn techniczny. Odwołujący się wykonywał przeglądy wózków ręcznych, kontenerów z żywcem, drobne naprawy, cięcia, drobne (...) Jego prace nie polegały wyłącznie na (...). (...) było częścią obowiązków, nie było dużo napraw wymagających (...), były to drobne (...). Nie było dużych remontów linii technologicznych. Wymieniane były części eksploatacyjne, łożyska, paski, części łatwo zużywające się. Od kiedy świadek przyszedł do pracy w 2007 r., były cały czas zatrudnione firmy zewnętrzne zajmujące się wyłącznie (...) instalacji. Prac (...) było bardzo dużo, ze względu na modernizację instalacji amoniakalnych, ciepłowniczych, wodnych, ale były do nich zatrudnione zewnętrzne firmy.

Natomiast świadek **A. G.** (k. 195-196) nie pracował w A., ale na tym samym terenie, w zakładzie (...), który wydierżawiał pomieszczenia od A.. Świadek pracował cały czas jako (...) Pracował z D. na tym samym podwórku, chodził wielokrotnie do A. na warsztat, wymieniali się zadaniami. Część robót wykonywano w soboty i niedziele, kiedy zakład nie pracował. H. D. (...) rurociągi, zbiorniki kondensatu. To były rurociągi podpiwniczone pod całym A., kanały. W kanale rurociągi ułożone były z obu stron kanału. Kanał był szerokości około 3-3,5m, ręką dotykało się sufitu. Były miejsca, że trzeba było czołgać się pod rurami, żeby je pospawać. Wejść można było swobodnie, a pod rurami, w przypadku (...), wymiany, trzeba było się czołgać. Do zbiorników o szerokości 3m, wysokości na 2m trzeba było wejść do środka i (...). Można było (...) i dwa dni w zbiorniku, a jeżeli mniejsze pęknięcie, to w dzień. Na jednym zbiorniku, gdzie mieli mieszać od piór siedzieli ze 2 tygodnie i przez te 2 tygodnie D. (...) Był jedynym (...), który miał

uprawnienia. Świadek nie pamiętał dokładnie, kiedy H. D. (...) 2 tygodnie w zbiorniku mieszadła piór, ale wskazał, że na pewno po 2008 r.

Ze względu na różnorodność wykonywanych prac, trudność przypisania wykonywanych czynności do nazewnictwa stanowiskowego, w celu ustalenia czy H. D. wykonywał prace w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze dopuszczono dowód z opinii biegłego z zakresu BHP.

W opinii (k. 202-236) biegły przeanalizował dokumenty znajdujące się w aktach osobowych, zwłaszcza zakresy czynności i posiadane uprawnienia, wskazał jakie prace wykonuje się na poszczególnych stanowiskach i jaka była specyfika przedsiębiorstw, które zatrudniały wnioskodawcę. W jego ocenie, praca odwołującego się w spornym okresie od 19.07.1978 r. do 30.08.2002 r. nie była pracą w warunkach szczególnych wymienioną w wykazie A stanowiącym załącznik nr 1 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze i stanowisko to Sąd podziela.

Odnosnie spornego okresu zatrudnienia w Spółce (...) od 24.03.2003 r. do 1.07.2020 r. biegły błędnie wskazał, że nie mają do niego zastosowania przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze. W ocenie Sądu, przepisy te mają zastosowanie do oceny pracy w warunkach szczególnych do daty wejścia w życie przepisów ustawy o emeryturach pomostowych. Natomiast przepisy ustawy z dnia 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1924 ze zm.) weszły w życie od 1.01.2009 r. i od tej daty wykonywanie prac w warunkach szczególnych i o szczególnym charakterze kwalifikuje się według tych regulacji. Istotne w sprawie jest jednak to, że biegły wskazał, że przedstawiony materiał dowodowy nie daje podstaw do ustalenia, iż odwołujący się po 31.12.2008 r. świadczył pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, określone w załączniku nr 1 i 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd zważył, co następuje:

Ustawa z dnia 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych (t. j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1924 ze zm. - w brzmieniu obowiązującym w dniu wydania skarżonej decyzji) zastąpiła nowymi regulacjami, określającymi zasady nabywania wcześniejszych emerytur z tytułu pracy w warunkach szczególnych, przepisy ustawy o emeryturach i rentach z FUS, określające zasady przyznawania emerytur z tytułu tego rodzaju pracy. Celem tej ustawy jest ograniczenie kręgu uprawnionych do emerytury z powodu pracy w szczególnych warunkach pracy lub w szczególnym charakterze do mniejszej liczby sytuacji uzasadnionych rzeczywistą koniecznością przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w których oczekiwania osób, które rozpoczęły wykonywanie takiej pracy na starych zasadach, na wcześniejsze przejście na emeryturę powinny zostać zaspokojone. Ustawa ma charakter przejściowy, ograniczając prawo do uzyskania emerytury pomostowej do osób urodzonych po 31.12.1948 r., które pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) rozpoczęły przed 1.01.1999 r. (art. 4 pkt 5 ustawy).

Wskazany cel ustawy o emeryturach pomostowych realizują przepisy określające warunki nabycia prawa do przewidzianego w niej świadczenia, w tym art. 4 i art. 49. W myśl pierwszego z nich, prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia **łącznie** następujące warunki:

1. urodził się po dniu 31.12.1948 r.;
2. ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący, co najmniej 15 lat;
3. osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
4. ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;

5. przed dniem 1.01.1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;

6. po dniu 31.12.2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Z unormowania tego wynika, że przy nabywaniu prawa do emerytury pomostowej na podstawie art. 4 ustawy uwzględnieniu podlegają przypadające przed dniem 1.01.2009 r. okresy pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy emerytalnej, jednakże dotyczy to wyłącznie sytuacji spełnienia przez ubezpieczonego wszystkich pozostałych przesłanek określonych w art. 4, gdyż muszą one być spełnione łącznie.

Na podstawie art. 49 ustawy pomostowej prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

1. po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;

2. spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;

3. w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Z powyższego wynika, że warunkiem nabycia emerytury pomostowej w świetle wykładni językowej art. 4 i 49 ustawy o emeryturach pomostowych jest legitymowanie się określonym stażem w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy o emeryturach pomostowych, tj. po 31 grudnia 2008 r. Natomiast jeżeli osoba ubiegająca się o to świadczenie nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze i z tego względu posiada jedynie staż pracy w warunkach szczególnych według poprzednio obowiązujących przepisów, to może nabyć prawo do „nowego” świadczenia jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy (okres prac) można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu obecnie obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 tej ustawy). Innymi słowy, brak podstaw prawnych do przyznania emerytury pomostowej takiemu ubezpieczonemu, którego dotychczasowy okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze nie może być traktowany w ten sposób. Takie stanowisko wyraził Sąd Najwyższy w wyrokach: z 13 marca 2012 r., sygn. akt II UK 164/11 oraz z 15.01.2013 r., I UK 448/12.

Podstawowe znaczenie w sprawie ma fakt, że wnioskodawca po 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej. Oznacza to, że prawo do świadczenia na podstawie art. 4 ustawy pomostowej mu nie przysługuje właśnie z powodu niewykazania okresów pracy w warunkach szczególnych po 31 grudnia 2008 r. Ponadto w ocenie Sądu, wnioskodawca nie legitymuje się wystarczająco długim okresem zatrudnienia w warunkach szczególnych na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze. Należy podkreślić, że wszystkie wymienione wyżej przesłanki do nabycia prawa do emerytury muszą być spełnione łącznie, o czym stanowi przepis art. 4 tej ustawy. Oznacza to, że niespełnienie choćby jednej z nich przekreśla możliwość nabycia prawa do świadczenia, co ma miejsce w przypadku wnioskodawcy.

Następnie należało zbadać, czy ubezpieczony spełnia przesłanki do nabycia prawa do emerytury pomostowej z 49 ustawy o emeryturach pomostowych. Według tego przepisu musiałby w dniu wejścia w życie ustawy wykazać wymagany 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, ale w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej. Jak wskazano wyżej ustawa o emeryturach pomostowych znacznie zawężyła rodzaje prac i stanowiska, na których wykonuje się prace w warunkach szczególnych w porównaniu do tych prac i stanowisk, jakie zawiera wykaz A, będący załącznikiem do Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983

r. Nr 8 poz. 43 ze zm.). Ustawa pomostowa w załącznikach 1 i 2 zawiera własne określenia prac w warunkach szczególnych.

W opinii biegłego z zakresu BHP, H. D. w spornych okresach nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych wymienionej w wykazie A stanowiącym załącznik nr 1 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze. Opinia w pełni nie przekonuje jednak Sądu. Praca (...) od 24.09.2003 r. do 31.12.2008 r. wymieniona została w Wykazie A w pkt. 12 działu XIV stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników... Materiał dowodowy wskazuje, że takie prace, wbrew stanowisku biegłego, odwołujący się wykonywał, na co wskazują akta osobowe i zeznania świadków. Sąd nie zdecydował się jednak na wyjaśnienie tych wątpliwości w opinii uzupełniającej czy też przez innego biegłego, gdyż nie budzi wątpliwości, że wnioskodawca po 31.12.2008 r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej. Odnośnie tego okresu, Sąd nie ma zastrzeżeń do opinii biegłego, który wskazał, że przedstawiony materiał dowodowy nie daje podstaw do ustalenia, iż odwołujący się po 31.12.2008 r. świadczył pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, określone w załączniku nr 1 i 2 do ustawy o emeryturach pomostowych. Wprawdzie zeznania świadka A. G. sugerują wykonywanie prac (...) przez odwołującego się przez okres około dwóch tygodni w zbiornikach o małej kubaturze, z utrudnioną wentylacją (co mogłoby odpowiadać poz. 28 załącznika 1. do ustawy o emeryturach pomostowych), ale świadek ten miał wątpliwości co do tego, kiedy te prace wnioskodawca świadczył. Jest to szczególnie istotne, gdyż świadek ten został zawnioskowany i zeznania złożył po uprzedzeniu przez Sąd na rozprawie (protokół rozprawy z 6.09.2022 r. k. 183 odw.) co do warunków zawartych w ustawie pomostowej odnośnie wykonywania prac spawalniczych.

Ani akta osobowe, ani pozostali przesłuchani w sprawie świadkowie nie potwierdzają wykonywania tego rodzaju prac stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przez wnioskodawcę. Ustawa wymaga, by prace te wykonywane były w pełnym wymiarze czasu pracy, a nie tylko okazjonalnie. Zarówno akta osobowe, jak i twierdzenia wnioskodawcy nie dają podstaw do przyjęcia, że wyłącznie wykonywał takie prace.

W związku z tym, że stanowisko pracy wnioskodawcy nie zostało wymienione w załączniku nr 1 lub nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych, okres zatrudnienia w (...) Sp. z o.o. sp. k. Oddział w S. nie może być uwzględniony przy ustalaniu prawa do emerytury pomostowej, jako okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych. Jak przyjmuje się w orzecznictwie Sądu Najwyższego wykaz prac określonych w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych jest zamknięty i nie podlega uzupełnieniu, co oznacza, że cech pracy „o szczególnym charakterze” lub „w szczególnych warunkach” nie mogą posiadać inne prace, choćby sposób ich wykonywania i ich jakość mogła obniżyć się z wiekiem (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 13 marca 2012 r., II UK 164/11).

Z treści powołanego art. 4 wynika, iż przy kwalifikacji prac w warunkach szczególnych trzeba mieć na uwadze przepisy art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych oraz art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Przepis art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych posługuje się legalną definicją prac w szczególnych warunkach, zaliczając do nich prace związane z czynnikami ryzyka, mogące z wiekiem z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwale uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, stawiające przed pracownikami - mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej - wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku. Wykaz tych prac określa załącznik nr 1 do ustawy.

W art. 3 ust. 2 ustawy wskazano, że czynniki ryzyka, o których mowa w ust. 1, są związane z następującymi rodzajami prac:

1. w szczególnych warunkach determinowanych siłami natury:

- a) prace pod ziemią,
- b) prace na wodzie,
- c) prace pod wodą,
- d) prace w powietrzu;

2. w szczególnych warunkach determinowanych procesami technologicznymi:

- a. prace w warunkach gorącego mikroklimatu - prace wykonywane w pomieszczeniach, w których wartość wskaźnika obciążenia termicznego WBGT wynosi 28°C i powyżej, przy wartości tempa metabolizmu pracownika powyżej 130 W/m²,
- b. prace w warunkach zimnego mikroklimatu - prace wykonywane w pomieszczeniach o temperaturze powietrza poniżej 0°C,
- c. bardzo ciężkie prace fizyczne - prace powodujące w ciągu zmiany roboczej efektywny wydatek energetyczny u mężczyzn - powyżej 8400 kJ, a u kobiet - powyżej 4600 kJ,
- d. prace w warunkach podwyższonego ciśnienia atmosferycznego,
- e. ciężkie prace fizyczne związane z bardzo dużym obciążeniem statycznym wynikającym z konieczności pracy w wymuszonej, niezmiennej pozycji ciała; przy czym ciężkie prace fizyczne to prace powodujące w ciągu zmiany roboczej efektywny wydatek energetyczny u mężczyzn - powyżej 6300 kJ, a u kobiet - powyżej 4200 kJ, a prace w wymuszonej pozycji ciała to prace wymagające znacznego pochylecia i (lub) skręcenia pleców przy jednoczesnym wywieraniu siły powyżej 10 kG dla mężczyzn i 5 kG dla kobiet (wg metody OWAS pozycja kategorii 4) przez co najmniej 50 % zmiany roboczej.

W myśl art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych, prace o szczególnym charakterze to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się. Wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy.

Z kolei w art. 3 ust. 4 ustawy o emeryturach pomostowych wskazano, że za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w art. 3 ust. 1 tej ustawy.

W orzecznictwie podkreśla się, że przesłanki do nabycia prawa do emerytury na podstawie przepisów o emeryturach pomostowych muszą być spełnione łącznie, co oznacza, że brak choćby jednego z tych warunków powoduje niemożność nabycia uprawnień emerytalnych (tak np. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z 26.04.2012 r., III AUa 252/12). W związku z tym, że emerytura pomostowa jest przywilejem, przesłanki których spełnienie jest wymagane do jej nabycia muszą być interpretowane ściśle. Mając to na uwadze stwierdzić należy, iż niespełnienie przesłanki legitymowania się okresem pracy w warunkach określonych w art. 3 ust. 1 i 4 ustawy o emeryturach pomostowych oraz wymaganego stażu ubezpieczeniowego – pomimo spełnienia przesłanki posiadania odpowiedniego wieku – skutkuje brakiem możliwości przyznania odwołującemu wnioskowanego świadczenia.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzeczono, jak w punkcie 1.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t. j. Dz.U. z 2018 r. poz.

265 ze zm.), zasądając od przegrywającego spór odwołującego się na rzecz organu rentowego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

sędzia Danuta Poniatońska